

ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเมืองศูนย์กลางของภาค

1. ทฤษฎีในการศึกษา

ทฤษฎีศูนย์กลาง (Central Place Theory) เป็นแนวความคิดของ Christaller (1933)¹ ซึ่งอธิบายระบบชุมชนในลักษณะสัมพันธ์ของ ขนาด จำนวน และการกระจายตัว โดยชุมชนจะเป็นแหล่งกลาง (Central Place) ของภาคในการบริการสินค้าแก่พื้นที่โดยรอบ ชุมชนในพื้นที่จะมีขนาดแตกต่างกัน ตามหน้าที่ของการบริการและจำนวนกิจกรรมในชุมชน (Hierarchical Functions) โดยชุมชนขนาดใหญ่จะมีจำนวนกิจกรรมมากกว่า และมีเขตการให้บริการกว้างขวางกว่าชุมชนขนาดเล็ก แนวความคิดของ Christaller ตั้งขึ้นภายใต้ข้อสมมุติให้พื้นที่ในภาคมีลักษณะเหมือนกันทุกประการทั้งใน ด้านพื้นที่ การกระจายตัวของประชากร ความต้องการของสินค้าและระดับกำลังการซื้อ และการคมนาคมติดต่อในพื้นที่ ซึ่งทำให้เกิดชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของกิจกรรมทางด้านการค้าและบริการ กระจายอยู่อย่างสม่ำเสมอในพื้นที่และจะทำให้บริการแก่พื้นที่โดยรอบซึ่งเป็นเขตเกษตรกรรม นอกจากนั้นพื้นที่ตลาด (Trading Areas) ซึ่งเป็นขอบเขตการให้บริการจะมีขนาดเท่ากัน โดยจะวัดได้จากจำนวนลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการซึ่งทำให้กิจการค้าดำรงอยู่ได้ และจากจำนวนระยะทางที่ห่างจากชุมชนออกไปไกลที่สุดที่ลูกค้าพอใจจะเดินทางเข้ามาใช้บริการ โดยสินค้าแต่ละประเภทจะมีขอบเขตการให้บริการแตกต่างกัน ระยะการเดินทางออกจากศูนย์กลางของชุมชนจะมีระยะทางเท่ากันทุกทิศทางทำให้พื้นที่ตลาดมีรูปร่างเป็นวงกลม มีขนาดเท่ากันทุกแห่งและมีอาณาเขตติดต่อกันหมด รูปร่างของวงกลมทำให้พื้นที่บางส่วนไม่อยู่ในพื้นที่ที่ตลาดของชุมชนใดจึงปรับพื้นที่ตลาดให้เป็นรูปหกเหลี่ยม (Hexagon) ซึ่งมีรูปร่างใกล้เคียงวงกลมมากที่สุด เพื่อจะได้ครอบคลุมทุกจุดในพื้นที่ รูปหกเหลี่ยมจะมีขนาดแตกต่างกันตามชนิดของสินค้าและเขตการให้บริการของแต่ละ

¹ Herbert G. Karicl and Patricia E. Karicl Explorations in Social Geography (California: Addison Wesley Publish Company, 1974), p. 245

ชุมชน สินค้าประจำวัน (Convenience Goods) พบได้ในชุมชนและมีเซกการให้บริการเล็กกว่าสินค้าระดับสูง (Shopping Goods) ซึ่งมีอยู่เฉพาะในชุมชนขนาดใหญ่ขึ้นไป ชุมชนที่มีสินค้าระดับสูงอยู่มากกว่าชุมชนอื่นจึง เป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีเซกการให้บริการกว้างที่สุดของพื้นที่ ชุมชนขนาดเล็กของพึ่งพาสินค้าและบริการระดับสูงจากชุมชนขนาดใหญ่กว่า รูปหกเหลี่ยมจึงวางตัวซ้อนกันอยู่ โดยชุมชนที่มีเซกการให้บริการขนาดเล็กจะซ้อนอยู่ในเซกการให้บริการของชุมชนขนาดใหญ่

ทฤษฎีของ Christaller มีบางส่วนซึ่งไม่สามารถปรับใช้กับสภาพที่เป็นจริง เนื่องจากข้อสมมุติที่ตั้งขึ้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง คือพื้นที่แต่ละแห่งย่อมมีสภาพความแตกต่างกันไป ตามลักษณะภูมิประเทศ การกระจายตัวของประชากรในพื้นที่แตกต่างกัน การขนส่งแต่ละเส้นทางคมนาคมจะเสียค่าใช้จ่ายไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับลักษณะเส้นทางคมนาคมและวิธีการขนส่ง เซกการให้บริการจึงไม่เป็นรูปหกเหลี่ยม แต่จะมีขอบเขตไม่แน่นอนคาบเกี่ยวกันไป อย่างไรก็ตามทฤษฎีศูนย์กลางก็ยังมียุทธศาสตร์ในการอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ของ ขนาด จำนวน และการกระจายตัวของชุมชน โดยเปรียบเทียบจากเซกการให้บริการ จำนวน และประเภทกิจกรรมภายในชุมชน

ทฤษฎีกิจกรรมทางเศรษฐกิจขั้นที่ 3 (Theory of Tertiary Activity) เป็นแนวความคิดของ Garner (1966) ¹ เกี่ยวกับการให้บริการสินค้าและบริการของชุมชน ซึ่งจะเน้นให้เห็นความสำคัญของกิจกรรมทางเศรษฐกิจขั้นที่ 3 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่รวมตัวกันอยู่ในเขตชุมชนมากกว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทอื่น เนื้อหาสำคัญของทฤษฎีมีดังนี้

- ก. ศูนย์กลางระดับต่ำ จะให้บริการเฉพาะสินค้าระดับต่ำ ซึ่งเป็นสินค้าที่จำเป็นต้องใช้สม่ำเสมอในชีวิตประจำวัน (Convenience Goods)
- ข. ศูนย์กลางระดับสูง จะให้บริการทั้งสินค้าระดับต่ำ และสินค้าระดับสูง (Shopping Goods) ซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวันหรือเป็นสินค้าที่คงการนาน ๆ ครั้ง จึงเป็นสินค้าที่คงการตลาดกว้างขวางและลูกค้าจะคงเดินทางในระยะไกลเพื่อไปซื้อหา

¹ K.S.O. Beavon, Central Place Theory :
A Reinterpretation (London: Longman, 1971) p. 9 - 13

ค. ศูนย์กลางระดับสูง จะให้บริการสินค้ามากกว่า มีจำนวนกิจกรรมมากกว่า มีประเภทกิจกรรมและขอบเขตการให้บริการกว้างกว่า และมีอัตราการขยายสูงกว่าศูนย์กลางระดับต่ำกว่าเสมอ

ง. การให้บริการสินค้าและบริการจะมีประสิทธิภาพมากถ้าชุมชนมีที่ตั้งอยู่ใกล้กัน มีกรรมนาคมเข้าถึงสะดวก และมีประเภทของสินค้าและการให้บริการจำนวนมากตามความต้องการของชุมชนอื่น

ทฤษฎีนี้จะสนับสนุนแนวความคิดของ Christaller ในเรื่องระบบชุมชนโดยอาศัยการเปรียบเทียบระหว่างจำนวนและประเภทของกิจการทางเศรษฐกิจชั้นที่ 3 ในแต่ละชุมชน เพื่อนำมาใช้วัดความสำคัญและขนาดของชุมชนแต่ละชุมชน

การวัดขนาดและการกระจายตัวของเมือง (Rank Size Rule)

เป็นแนวความคิดของ Zipf (1941)¹ โดยพิจารณาจากลำดับและขนาดของประชากรในแต่ละเมือง ซึ่งถือหลักว่าขนาดของเมือง (วัดจากจำนวนประชากร) จะเป็นสัดส่วนกลับกันกับค่าแห่งของมัน เช่น เมืองที่มีขนาดใหญ่เป็นลำดับที่ 2 ของพื้นที่จะมีขนาดใหญ่เป็นครึ่งหนึ่งของเมืองที่ใหญ่ที่สุด เมืองที่มีขนาดใหญ่ในลำดับที่ 3 จะมีขนาด 1/3 ของเมืองที่ใหญ่ที่สุด เมืองขนาดใหญ่ในลำดับที่ 4 จะมีขนาดเป็น 1/4 ของเมืองที่ใหญ่ที่สุด เป็นต้นไปตามลำดับ

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ

$$Pr = Pi/r$$

โดย Pr = จำนวนประชากรของเมืองลำดับที่

Pi = จำนวนประชากรของเมืองที่มีขนาดใหญ่ที่สุด

r = ลำดับของเมืองเรียงตามขนาดประชากรจากมากไปน้อย

¹ Ray M. Northam, Urban Geography (New York: John Wiley and Sons, Inc., 1975), p. 101 - 103

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเมืองศูนย์กลางของภาคกลาง

Hunting Technical Services Limited¹ ศึกษาวิจัยพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยโดยศึกษาชุมชนในระดับอำเภอรวม 140 แห่ง มีตัวแปรในการจัดลำดับเป็นประเภทกิจกรรมในชุมชนได้แก่ ระดับการบริหาร การคมนาคมขนส่ง การบริหารสังคม และการค้า Hunting แบ่งชุมชนจากคะแนนที่ให้กับกิจกรรมแต่ละประเภท โดยมีเกณฑ์ตามลำดับความสำคัญ ถ้าเป็นกิจกรรมระดับต่ำมีคะแนนเท่ากับ 1 กิจกรรมระดับกลางมีคะแนนเท่ากับ 2 และกิจกรรมระดับสูงมีคะแนนเท่ากับ 3 จากการศึกษาสามารถแบ่งชุมชนในภาคใต้ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. มีประชากรระหว่าง 13,500 - 57,500 คน ส่วนใหญ่เป็นชุมชนระดับอำเภอ เมืองเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมือง มีจำนวนกิจกรรมอยู่มากที่สุด โดยเฉพาะกิจกรรมทางการบริหาร การบริการสังคม และการค้า ส่วนการคมนาคมขนส่งมีจำนวนกิจกรรมแตกต่างกันตามสถานที่ตั้ง

2. ประชากรระหว่าง 4,500 - 16,000 คน เป็นชุมชนระดับเทศบาล ตำบลและสุขาภิบาล ส่วนใหญ่มีที่ตั้งอยู่ตามชายทะเลมีกิจกรรมมารองลงมาจากชุมชนประเภทที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางการค้า และการบริการสังคม

3. ประชากรระหว่าง 2,750 - 14,000 คน ส่วนใหญ่เป็นชุมชนระดับสุขาภิบาล ส่วนใหญ่มีที่ตั้งลึกเข้าไปในแผ่นดิน การคมนาคมต้องอาศัยทางรถไฟเป็นหลัก กิจกรรมที่มีเป็นกิจกรรมทางการค้า และการบริการสังคม

4. ประชากรระหว่าง 1,125 - 6,600 คน ส่วนใหญ่เป็นชุมชนระดับอำเภอทั่วไป

5. ประชากรระหว่าง 1,000 - 1,500 คน จัดเป็นชุมชนระดับต่ำที่สุด กิจกรรมสำคัญมีอยู่ 2 ประการ คือ ที่ทำการไปรษณีย์ และสถานีอนามัยชั้นที่สอง

¹ National Economic and Social Development Board, South Thailand Regional Planning Study Vol. 2 Physical Planning (London; Hunting Technical Services Limited, N.D.), pp 22 - 27, 177 - 195.

Hunting สรุปลักษณะชุมชนในภาคใต้ว่า ชุมชนในระดับต่ำกว่าชุมชนประเภทที่ 1 เป็นชุมชนที่มีระดับความเป็นเมืองต่ำ ระบบชุมชนทั้งหมดยังเป็นระบบที่ไม่สมบูรณ์ ระบบที่ดีจะมีจำนวนชุมชนในระดับต่าง ๆ ลดหลั่นกันไปในรูปแบบปิรามิด คือ ชุมชนแต่ละระดับต้องมีชุมชนระดับต่ำกว่ารองรับเป็นจำนวน 2 - 3 เท่าเสมอ โดยมีจำนวนชุมชนในระดับกลางอยู่น้อยกว่าที่ควรจะเป็นทำให้ระบบชุมชนขาดการต่อเนื่อง

UNADI - UNCRD¹ จัดลำดับความสำคัญของชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาโดยศึกษาชุมชนในระดับเทศบาลและสุขาภิบาล รวมทั้งหมด 27 แห่ง มีเกณฑ์การแบ่งจากประเภทกิจกรรมในชุมชนเช่นเดียวกัน Hunting ได้แก่ระดับบริหาร การบริการสังคม การคมนาคมขนส่ง และการธนาคาร เมื่อให้คะแนนกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนแล้วนำไปแบ่งชุมชนได้ 4 กลุ่ม คือ

1. ประชากร 85,239 คน มีอยู่เพียงแห่งเดียวคือเทศบาลเมืองนครราชสีมา มีฐานะเป็นศูนย์กลางการปกครอง และการคมนาคม ในระดับจังหวัด และระดับภาค มีกิจกรรมอยู่ครบทุกประเภท และเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในระดับจังหวัด
2. ประชากร 13,773 - 30,247 คน มีฐานะเป็นศูนย์กลางการปกครอง และการคมนาคมในระดับอำเภอ มีกิจกรรมครบทุกประเภทและมีความสำคัญในระดับอำเภอ
3. ประชากร 3,516 - 11,995 คน มีฐานะเป็นศูนย์กลางการปกครองระดับอำเภอ กิจกรรมในชุมชนมีบางประเภทที่มีอยู่ครบทุกแห่ง ได้แก่ เป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ และสุขาภิบาล กิจกรรมอื่น ๆ มีอยู่ในบางชุมชนเท่านั้น
4. ประชากร 2,525 - 7,058 คน ส่วนใหญ่เป็นศูนย์กลางการปกครองระดับอำเภอเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมอยู่น้อยที่สุด กิจกรรมที่พบในทุกแห่งคือ การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของสุขาภิบาล และกิจกรรมที่มีอยู่ในบางชุมชน คือ สถานีรถไฟ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ไม่มีในชุมชนระดับนี้

¹UNADI - UNCRD, Regional Development of Nakhon Ratchasima: A Comprehensive Planning Study Vol. 1 Book 1 Regional Analysis (Bangkok: UNCRD, 1977) pp. 731-735

UNADI - UNCRD สรุปว่าชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา มีระดับความเป็นเมืองต่ำ และมีชุมชนในระดับกลางอยู่เช่นเดียวกับชุมชนในภาคใต้ และเมื่อเปรียบเทียบการจัดลำดับชุมชนโดยใช้เกณฑ์จำนวนของกิจกรรมและเกณฑ์จำนวนประชากร พบว่าจำนวนกิจกรรมเป็นเกณฑ์ในการวัดได้ดีกว่าจำนวนประชากร

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2517)¹ ศึกษาระดับความเป็นศูนย์กลางของชุมชนในจังหวัดชลบุรี มีชุมชนในการศึกษา 19 แห่ง ประกอบด้วยชุมชนระดับเทศบาลอำเภอ สุขาภิบาล ตำบล และหมู่บ้าน โดยใช้จำนวนและประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเกณฑ์ในการจัดระดับความเป็นศูนย์กลาง และแบ่งชุมชนออกเป็น 5 ระดับคือ ชุมชนระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับสุขาภิบาล ซึ่งไม่เป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ ระดับสุขาภิบาลซึ่งเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ และระดับเทศบาล ระบบชุมชนของจังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นศูนย์กลางในการให้บริการสินค้าระดับต่าง ๆ มีลักษณะสอดคล้องกับการแบ่งเขตบริหารของจังหวัด โดยมีเทศบาลเมืองชลบุรีเป็นศูนย์กลางระดับสูงสุด มีประชากรและเขตการให้บริการกว้างที่สุด นอกจากนี้ขนาดของประชากร จำนวนและประเภทของกิจกรรมในชุมชนระดับต่าง ๆ มีลักษณะที่แปรตามกัน และอัตราการเติบโตของจำนวนกิจกรรมเป็นส่วนเดียวกับอัตราการเติบโตของประชากร

กองวางแผนภาค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2529)² ศึกษาชุมชนระดับอำเภอต่าง ๆ ของภาคเหนือตามลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยแบ่งประเภทชุมชนออกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

¹ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โครงการชลบุรี การพัฒนาทรัพยากรคนและสถาบันในเขตชลบุรี (กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยสังคม, 2517), หน้า 42 - 194

² กองวางแผนภาค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานการวิเคราะห์และวางแผนกายภาพ - ภาคเหนือ (กรุงเทพมหานคร กองวางแผนภาค 2529), หน้า 41 - 43

1. เมืองหลักของภาค เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยประชากรอำเภอมากกว่า 200,000 คน และมีความหนาแน่นโดยเฉลี่ยมากกว่า 50 คน ต่อตารางกิโลเมตร การคมนาคมขนส่งอยู่ในเกณฑ์ดี และมีสถานขนส่งในระดับภาค เป็นที่ตั้งของที่ทำการรัฐบาล ระดับภาคและที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของกิจการค้าและบริการต่าง ๆ สาธารณูปการ การศึกษา อยู่ในระดับสูง

2. ศูนย์กลางอุตสาหกรรม เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยประชากรอำเภอตั้งแต่ 150,000 - 200,000 คน และมีความหนาแน่นตั้งแต่ 250 คน ต่อตารางกิโลเมตร การคมนาคมสะดวกสามารถติดต่อขนส่งระหว่างแหล่งวัตถุดิบ ตลาด และแหล่งผลิตได้เป็นอย่างดี คุณภาพของดินไม่เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม เป็นแหล่งกลางของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ด้านสาธารณูปการ การศึกษา อยู่ในระดับดี

3. ศูนย์กลางเกษตรกรรมหลักและอุตสาหกรรมการเกษตร เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยประชากรอำเภอตั้งแต่ 100,000 - 150,000 คน ความหนาแน่น 125 - 250 คน ต่อตารางกิโลเมตร การคมนาคมค่อนข้างสะดวก ดินมีคุณภาพสูงเหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม การชลประทานอยู่ในเกณฑ์ดีมีพื้นที่ได้รับน้ำเป็นจำนวนมาก พื้นที่ป่าไม้มีจำนวนน้อย บริการสาธารณูปการสามารถอำนวยความสะดวกได้พอสมควร เป็นศูนย์กลางบริหารราชการ ระดับจังหวัด และเป็นศูนย์กลางจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตรและผลผลิตการเกษตร รวมทั้งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าจากวัตถุดิบที่หาได้ภายในท้องถิ่น

4. ศูนย์กลางเกษตรรอง เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยประชากรอำเภอตั้งแต่ 20,000 - 60,000 - 100,000 คน ความหนาแน่นตั้งแต่ 80 - 125 คน ต่อตารางกิโลเมตร การคมนาคมสะดวก ดินคุณภาพค่อนข้างสูงสามารถทำการเกษตรได้ดี และมีพื้นที่ได้รับน้ำจากชลประทานพอสมควร บริการด้านสาธารณูปการมีอยู่บ้างแต่ไม่ทั่วถึง ชุมชนมีการรวมตัวในรูปสหกรณ์ เป็นศูนย์กลางการบริการต่าง ๆ ในระดับสาขาของจังหวัด และมีโรงงานขนาดย่อมเพื่อแปรรูปวัตถุดิบทางการเกษตรให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูป

5. ชุมชนแบบเกษตรพื้นฐาน เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยประชากรอำเภอตั้งแต่ 20,000 - 60,000 คน มีความหนาแน่นต่ำกว่า 80 คนต่อตารางกิโลเมตร การคมนาคมมีระดับต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลางถึงค่อนข้างสูง สามารถใช้ทำการเกษตรได้ แต่การชลประทานยังไม่ทั่วถึง มีพื้นที่ป่าไม้มาก ด้านสาธารณูปการยังมีไม่พอ ต้องอาศัย

บริการค้าปลีก ๆ จากศูนย์กลางที่ใหญ่กว่า และเป็นแหล่งที่ส่งผลผลิตทางการเกษตรเข้าไป
ป้อนศูนย์กลางแห่งนั้น

การศึกษาลำดับความสำคัญของเทศบาลในภาคเหนือ (2524)¹ โดยศึกษาชุมชน
ในระดับเทศบาลในภาคเหนือของประเทศไทยรวม 24 แห่ง มีตัวแปรที่ใช้พิจารณาเปรียบเทียบ
ในการจัดลำดับความสำคัญในค้าปลีก ๆ คือ ค้านกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจ
สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ซึ่งจะทำการเปรียบเทียบและจัดลำดับในแต่ละเรื่อง และ
จัดลำดับในทุกเรื่องรวมกัน โดยให้ตัวแปรในค้าปลีกสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และเศรษฐกิจ
เป็นตัวแปรหลักในการจัดลำดับความสำคัญรองลงมาคือตัวแปรค้าปลีกประชากรและกายภาพ จากการ
เปรียบเทียบความสำคัญระหว่างเทศบาลในค้าปลีก ๆ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เทศบาลที่มีความสำคัญมากที่สุดของภาคเหนือ คือเทศบาลเชียงใหม่เป็น
ศูนย์กลางที่มีความสำคัญในทุก ๆ ด้านคือ เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบก การค้าและ
บริการ อุตสาหกรรม การศึกษา และสาธารณสุขของภาค เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญ
ในระดับเมืองหลักของภาคเหนือและมีเทศบาลเมืองพิษณุโลก เทศบาลเมืองนครสวรรค์และ
เทศบาลเมืองลำปาง เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญในค้าปลีก ๆ รองลงมา

2. เทศบาลที่มีความสำคัญน้อยที่สุดของภาคเหนือ คือเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน
เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญเฉพาะในท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในเขตภูเขาสูงและห่างไกล ไม่สะดวก
ในการติดต่อ มีภาวะทางเศรษฐกิจ ประชากร ตลอดจนสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
ต่ำมาก เทศบาลที่มีความสำคัญในระดับต่ำอื่น ๆ คือ เทศบาลศรีพนมมาศ เทศบาลเมือง
บางมูลนาก และเทศบาลเมืองชุมแสง เทศบาลเหล่านี้จะต้องพึ่งพาเทศบาลที่มีความสำคัญ
สูงในทางสาธารณูปโภคและทางเศรษฐกิจอย่างมาก

¹ สุทธิณี คนตรี , การจัดลำดับความสำคัญของเทศบาลในภาคเหนือ ,
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2524) หน้า 116 - 117

3. บทบาทหน้าที่ของเทศบาลในภาคเหนือ นอกจากทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการปกครองของจังหวัดหรืออำเภอ ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางที่ให้บริการทางสาธารณสุข โภคสาธารณสุข การ สิ้นค้าและบริการ โดยจะมีระดับการที่แตกต่างกันไปตามความสำคัญของพื้นที่
4. ลักษณะความสำคัญทางสังคมและเศรษฐกิจของเทศบาลโดยทั่วไป มีลักษณะที่แปรตามกันคือ เทศบาลที่มีความสำคัญทางสังคมสูง จะมีภาวะทางเศรษฐกิจสูงและเทศบาลที่มีภาวะทางสังคมต่ำจะมีภาวะทางเศรษฐกิจต่ำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย